

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.003.03.2019

Prezes
dr Monika Zima-Parjaszewska

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób
z Niepełnosprawnością Intelektualną

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

**P/19/042 - Realizacja zadań zleczanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną, (dalej: Stowarzyszenie lub PSONI), ul. Głogowa 2B, 02-639 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	dr Monika Zima-Parjaszewska, Prezeska, w okresie od 24 czerwca 2016 r. do nadal.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykonanie dotowanych zadań i uzyskanie zakładanych efektów. 2. Przestrzeganie zasad wykorzystania środków.
Okres objęty kontrolą	Od początku 2017 r. do połowy 2019 r. oraz okres wcześniejszy, jeżeli obejmował on przyznanie lub przekazanie środków, których rozliczenie nastąpiło w terminie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art.2 ust.3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontroler	Jadwiga Raczyńska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/27/2019 z 24.06.2019 r.

(akta kontroli str.1-3)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2017 – 2019 (I półrocze) Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną³, prawidłowo realizowało zadania zlecone przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: PFRON lub Fundusz) przewidziane w pięciu umowach objętych kontrolą NIK.

Zakres przedmiotowy działań oraz cele, wyrażone wskaźnikami nakładu, produktu i rezultatu, zostały zrealizowane. Działania podjęte w związku z realizacją objętych kontrolą projektów, zostały wykonane przez personel o kwalifikacjach określonych we wniosku i umowie. Sporządzone przez prowadzących rehabilitację diagnozy stwierdziły poprawę u osób uczestniczących w projektach w zakresie zwiększenia poziomu samodzielności oraz nabycia kompetencji społecznych. Wykazano też podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy przez wymaganą w umowach liczbę osób niepełnosprawnych. Prawidłowo udokumentowano działania obejmujące poszczególne formy pomocy i wsparcia dla uczestników projektów.

Stowarzyszenie przestrzegało określonych w umowach z PFRON zasad wykorzystania przyznaných środków, prawidłowo sfinansowało i rozliczyło koszty kwalifikowalne w ramach kontrolowanych projektów, a także wniosło wymagany wkład własny. Sprawozdania z realizacji projektów sporządzone zostały terminowo na podstawie ewidencji księgowej prowadzonej zgodnie z obowiązującymi przepisami.

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

² Najwyższa Izba Kontroli formuluje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną jest organizacją pozarządową, niedochodową i samopomocową. Reprezentuje interesy, wypowiada się i działa na rzecz oraz w imieniu osób z niepełnosprawnością intelektualną w Polsce, ich rodzin i opiekunów. Działa na podstawie prawa o stowarzyszeniach oraz na podstawie Statutu. Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością intelektualną, tworzenia warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzenia ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym, działanie na rzecz ochrony ich zdrowia oraz wspieranie ich rodzin. Działalność nieodpłatna, o której mowa w art.7 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Dz. U. z 2019 r. poz.688.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niezamieszczenia na stronie internetowej wymaganej umową informacji dotyczącej form wsparcia w jednym projekcie oraz braku w dwóch z 51 skontrolowanych dowodów księgowych opisu dotyczącego przeznaczenia zakupionych towarów i usług.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

1. Wykonanie dotowanych projektów i uzyskanie zakładanych efektów

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą (2017-2019 I półrocze) PSONI⁵ zawarła osiem umów z PFRON o zlecenie realizacji zadań na podstawie art. 36 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁶ (dalej „ustawa o rehabilitacji”) w 5 kierunkach pomocy na kwotę 5 554 362 zł.

(akta kontroli str. 4-34, 4024-4025)

Kontrolą objęto pięć realizowanych przez PSONI projektów w 3 kierunkach pomocy⁷ na podstawie umów na łączną kwotę 4 244 119 zł (76,4%).

Projekty realizowane w ramach kierunku 1: Wejście osób niepełnosprawnych na rynek pracy:

1. Projekt dwuletni pt. „Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelakualnie – Centrum DZWONI II” (dalej: projekt I) był realizowany przez PSONI⁸ na podstawie umowy nr ZZB/000402/BF/D z dnia 29 grudnia 2016 r.⁹ Budżet projektu na okres 01.04.2017 r. – 31.03.2018 r. określono na 1 137 446 zł, kwota dofinansowania wyniosła 1 020 460 zł (89,71%), wkład własny ze środków niepublicznych w wysokości 116 985 zł, w tym finansowy 65 021 zł (składki, darowizny, 1% podatku) oraz niefinansowy (osobowy) 51 964 zł. Anekssem Nr 1 z dnia 12 maja 2017 r. wprowadzono zmiany do umowy dotyczące formy zatrudnienia oraz stawki maksymalnej wynagrodzeń doradców zawodowych, psychologów oraz trenerów pracy.

(akta kontroli str. 35-332)

2. Projekt pt. „Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelakualnie – Centrum DZWONI III” (dalej: projekt II) był realizowany na podstawie umowy nr ZZB/000493/BF/D z dnia 30 kwietnia 2018 r.¹⁰ Budżet projektu określono na 2 356 950 zł, kwota dofinansowania I okresu realizacji¹¹ wyniosła 2 120 987 zł (89,71%), wkład własny ze środków niepublicznych w wysokości 235 963 zł, w tym finansowy 118 680 zł (składki, darowizny, 1%) i niefinansowy (osobowy) 117 283 zł.

W związku z błędnym oszacowaniem we wniosku wartości wskaźników¹² Anekssem Nr 1 z 29.03.2019 r., za zgodą PFRON, wprowadzono zmiany do tej umowy w § 1 ust. 5 dotyczące wartości następujących wskaźników: II nakładu – 21 865,85 (było 14 139,91)

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Działająca na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2019 r. poz. 713) oraz Statutu Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelakualną.

⁶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1173, ze zm.).

⁷ Są to: dwa projekty realizowane w 1 kierunku pomocy „Wejście osób niepełnosprawnych na rynek pracy”, dwa projekty w 2 kierunku pomocy „Zwiększenie samodzielności osób niepełnosprawnych” oraz jeden projekt w 4 kierunku pomocy „Wiedza dla integracji”.

⁸ Projekt ten był realizowany przez PSONI w terminie od 01.04.2017 r. do 31.03.2019 r. w dwóch okresach rozliczeniowych 01.04.2017-31.03.2018 i 01.04.2018-31.03.2019.

⁹ W ramach pilotażowego Konkursu 1/2016 pn. „Gotowi do pracy – włączenie osób niepełnosprawnych w rynek pracy” z dnia 19.10.2016 r.

¹⁰ W ramach konkursu nr 4/2017 „Samodzielni i skuteczni” ogłoszonego 10 października 2017 r. W III dwunastomiesięcznych okresach finansowania od 01.04.2018 r. do 31.03.2021 r.

¹¹ Od 01.04.2017 r. - 31.03.2018 r. i II okres realizacji od 01.04.2018 r. - 31.03.2019 r. Aneks 2 (kwota wniosku 554 419 zł – dofinansowanie PFRON 498 939 zł.)

¹² PSONI uzyskało zgodę na skorygowanie wskaźników, które niewłaściwie zaplanowano z uwagi na błędną interpretację przez PSONI nieprecyzyjnych zapisów Ogłoszenia o konkursie oraz Regulaminu składania, rozpatrywania i realizacji projektów – kierunek pomocy 1. PFRON interpretując owe zapisy wyraził zgodę na zmianę wskaźników Decyzją z 29.03.2019 r. nr DPR.4141.692.MKu.2019.

oraz I rezultatu – 97 (było 150) dla okresu dofinansowania wskazanego w § 3 ust. 1, tj. od dnia 01 kwietnia 2018 r. do dnia 31 marca 2019 r., pozostałe wskaźniki pozostały bez zmian. Do budżetu projektu, w związku z powstałymi oszczędnościami w trakcie realizacji projektu, wprowadzono zmiany polegające na zmniejszeniu wartości kosztu ogółem o 41 840 zł i za zgodą zarządu PFRON¹³ wprowadzono nowe pozycje budżetowe w kosztach związanych z udziałem uczestników projektu. Aneksm Nr 2 z 31.05.2019 r. budżet projektu określono na kwotę 2 356 887 zł, w tym: 2 120 983 zł (89,9%) dofinansowanie z PFRON i 235 904 zł wkład własny.

Celem obydwu projektów było zatrudnienie osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy oraz wsparcie w utrzymaniu wysokiej motywacji i jakości wykonywanej pracy u osób już zatrudnionych poprzez wykorzystanie metody zatrudnienia wspomaganego, a także podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych u wszystkich beneficjentów projektu. Beneficjentami ostatecznymi projektu były osoby w grupie wiekowej 18 - 64 lat z niepełnosprawnościami w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym, które były: nieaktywne zawodowo, bezrobotne, poszukujące pracy niezatrudnione lub zatrudnione z wykorzystaniem zatrudnienia wspomaganego, jeśli proces wspomagania tej osoby w miejscu pracy nie został zakończony.

(akta kontroli str. 1022-1310, 1400-1497, 1797-1808, 1961-2031)

Projekty realizowane w ramach kierunku 2. Zwiększanie samodzielności osób niepełnosprawnych:

3. Projekt dwuletni „Ku samodzielności”¹⁴ współfinansowany ze środków PFRON, na podstawie umowy nr ZZB/000369/BF/D z dnia 23 grudnia 2015 r. (dalej: projekt III).

Okres finansowania I od 01.04.2016 r. do 31.03.2017 r. na kwotę 290 669 zł, w tym: 274 469 zł (94,43%) z PFRON i 16 200 zł wkład własny (składki, darowizny, 1% podatku). Na rachunek PFRON dokonano zwrotu nieuznanego dofinansowania 422 zł i 30 zł odsetek.

Realizacja II okresu finansowania projektu w terminie od 01.04.2017 do 31.03.2018 r., została przeprowadzona przez Ośrodek Wczesnej Interwencji (OWI) Zarządu Głównego PSONI, na podstawie umowy nr ZZB/000369/BF/D i Aneksu nr 2 z dnia 11.05.2017 r. z załącznikami 1a i 2a.

Budżet projektu określono na 285 618 zł, kwota dofinansowania wyniosła 269 618 zł (94,4%), wkład własny finansowy ze środków niepublicznych w wysokości 16 000 zł.

(akta kontroli str. 2032-2166, 2177-2208, 2286-2356, 2650-2680)

4. Stowarzyszenie rozpoczęło realizację trzyletniego projektu w terminie od 01.04.2018 do 31.03.2021 r., „Ku samodzielności i niezależności” (dalej: projekt IV), na podstawie umowy nr ZZB/000477/BF/D z dnia 19 marca 2018 r. Kontrolą objęto I okres finansowania przez PFRON tej umowy od 01.04.2018 r. do 31.03.2019 r.

Budżet projektu określono na 487 646 zł, kwota dofinansowania wyniosła 461 647 zł (94,40%), wkład własny ze środków niepublicznych w wysokości 26 000 zł, w tym finansowy 15 200 zł (składki, darowizny, 1% podatku) i niefinansowy (osobowy) 10 800 zł.

Na wniosek PSONI po uzyskaniu zgody udzielonej w dniu 31 sierpnia 2018 r. przez Pełnomocników Zarządu PFRON, do umowy, wprowadzono zmiany w budżecie projektu dotyczące form zatrudnienia¹⁵. Zmian dokonano w formie Aneksu Nr 1 do umowy z 21 września 2018 r.

W ramach projektu realizowano dwa zadania:

Zadanie 1) – prowadzenie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek. Celem zadania 1 było zwiększenie samodzielności osób z niepełnosprawnością poprzez umożliwienie im rozwoju kompetencji społecznych w zakresie: umiejętności poznawczych, ruchowych, manualnych i koordynacji wzrokowo-ruchowej, czynności

¹³ Pismo z 06.03.2019 r.

¹⁴ W ramach 24. Konkursu pn. „Samodzielni i skuteczni” na zadania zlecane organizacjom pozarządowym. Realizowany w okresie 01.04.2016-31.03.2018.

¹⁵ Zmiany wprowadzono w następującym zakresie: w poz. 2.1.10 „trener umiejętności – fizjoterapeuta” zmiana formy zatrudnienia z „umowy zlecenia” na „umowę o pracę”, w poz. 2.1.12 „trener umiejętności – logopeda” zmiana formy zatrudnienia z „samozatrudnienia” na „umowę o pracę”, w poz. 2.1.8 zmiana stanowiska z „trenera umiejętności – pedagog” na „trenera umiejętności – psycholog”.

samoobsługowych, umiejętności komunikowania się z otoczeniem i nawiązywania kontaktów interpersonalnych.

Zadanie 4) – prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji osobom z niepełnosprawnościami i ich otoczeniu. Celem zadania 4 było zwiększanie niezależności osób z niepełnosprawnością przez poszerzanie wiedzy ich i ich otoczenia z zakresu prawa, rozwiązywania problemów pedagogiczno-psychologicznych, spraw socjalno-bytowych.

(akta kontroli str. 2687-2906)

Projekt realizowany w ramach kierunku 4: Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji.

5. PSONI realizowało projekt wieloletni „Wiedza dla integracji” (dalej: projekt V), współfinansowany ze środków PFRON¹⁶, w okresie 01.01.2014-31.03.2017 (w III okresach finansowania), na podstawie umowy nr ZZB/000302/BF/D z dnia 13 czerwca 2014 r.

Kontrolą objęto realizację III okresu finansowania projektu w terminie od 01.04.2016 do 31.03.2017 r., na podstawie umowy nr ZZB/000302/BF/D i Aneksu nr 3 z dnia 19 kwietnia 2016 r. z załącznikami 1b i 2b oraz Aneksu nr 4 z dnia 30.03.2017 r. z załącznikami 1b i 2b, który był projektem ogólnopolskim, realizowanym przez PSONI.

Budżet projektu określono na 391 454 zł, kwota dofinansowania wyniosła 371 406 zł (94,40%), wkład własny niefinansowy (osobowy) 20 048 zł.

Celem projektu było przeciwdziałanie wykluczeniu osób z niepełnosprawnością intelektualną poprzez podniesienie świadomości społeczeństwa.¹⁷

(akta kontroli str. 3360-3666, 3692-3699)

1.2. PSONI zrealizowało zakres rzeczowy objętych kontrolą projektów. Liczba uczestników wynosiła:

- **W projekcie I** - do udziału w projekcie zaangażowano 155 osób niepełnosprawnych (w tym 15 osób zastępujących), liczba osób uczestniczących w projekcie wynosiła 140 poprzez zawieranie z nimi kontraktu, w tym 114 osób nieaktywnych zawodowo oraz 41 osób, które przystąpiły do projektu, jako osoby zatrudnione, których proces wspomagania w miejscu pracy nie został zakończony¹⁸. W trakcie realizacji projektu 17 osób (11%) zrezygnowało z udziału w projekcie, w ich miejsce zaangażowano 16 innych osób zastępujących. Projekt był ukierunkowany na pobudzenie czynnej aktywności uczestników, a cel był osiągnięty na wyższym poziomie niż zakładano. Na koniec pierwszego okresu finansowania (31.03.2018 r.), z grupy osób (114), które przystąpiły do projektu, jako nieaktywne zawodowo zatrudnienie podjęło 55 osób, przez co najmniej 6 miesięcy (plan 35), natomiast z grupy, która przystąpiła do projektu, jako osoby zatrudnione, ale wymagające wsparcia trenera pracy (41), zatrudnienie utrzymało 40 osób¹⁹ (beneficjentów projektu), które spełniały warunki określone w ogłoszeniu o konkursie. W okresie powyżej 6 miesięcy utrzymało pracę 89 osób, a 88 osób powyżej 12 miesięcy (plan 50), tym samym wskaźnik rezultatu został osiągnięty na wyższym poziomie od planowanego.

Łączna liczba godzin wsparcia zaplanowana we wniosku o dofinansowanie wynosiła – 22 230, natomiast wsparcia udzielonego - stan faktyczny – 22 178,8. Zrealizowano o 81,2 godziny wsparcia udzielonego mniej niż zaplanowano we wniosku o dofinansowanie. Wynikało to z faktu, że osiągnięto wyższy wskaźnik rezultatu. Zatrudnienie podjęło 55 osób z planowanych pierwotnie 35.

Wskaźnik produktu planowany 159 godz./1 osobę, osiągnięty 158,42 godz./1 osobę.

(akta kontroli str. 263-332, 441-610, 539-544, 845-937, 977-1021, 4026)

¹⁶ W ramach VIII Konkursu pn. „Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji i specjalistycznych usług” na zadania zlecane organizacjom pozarządowym.

¹⁷ Wydawanie wyspecjalizowanego pisma oraz proponowanych publikacji zwartych spełnia jeden z priorytetów ratyfikowanej w 2012 roku przez Polskę Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami w zakresie upowszechniania idei równego dostępu do informacji dla wszystkich obywateli (art. 21).

¹⁸ Zgodnie z Regulaminem rekrutacji beneficjentów.

¹⁹ Jedna osoba zrezygnowała z udziału w projekcie ze względu na podjęcie pracy w zakładzie pracy chronionej.

- **W projekcie II** – cel projektu został zrealizowany na wyższym poziomie od zakładanego²⁰, 72 osoby (55,8%) z niepełnosprawnością podjęły zatrudnienie na otwartym rynku pracy. W tej grupie 63 osoby podjęły zatrudnienie w formie umowy o pracę, z czego 12 osób utraciło zatrudnienie, 3 osoby podjęły pracę, ale 1 z nich straciła pracę ponownie. Pozostałe 9 osób podjęło zatrudnienie w formie umowy cywilnoprawnej, z tego 6 osób utraciło zatrudnienie, 2 osoby podjęły ponowne zatrudnienie w formie umowy o pracę 2 kolejne osoby początkowo zatrudnione na podstawie umowy cywilnoprawnej zmieniły je na umowę o pracę i przejście to było płynne.

Łączna liczba godzin wsparcia zaplanowana we wniosku o dofinansowanie wynosiła – 54 334,8 natomiast wsparcia udzielonego - stan faktyczny – 54 374,4.

Wskaźnik produktu planowany 150,93 godz./1 osobę, osiągnięty 151,94 godz./1 osobę.

Różnica wynikała z indywidualnych potrzeb beneficjentów ostatecznych projektu. Większa liczba godzin wsparcia została zrealizowana bez zwiększenia wskaźnika nakładu.

(akta kontroli str. 1500-1512, 1430-1476, 1809-1960, 4026)

- **W projekcie III** – zgodnie z wnioskiem w okresie od 01.04.2017-31.03.2018 r. wsparciem objęto 90 beneficjentów. Wsparcie dzieci z niepełnosprawnością i ich rodzin prowadzone było w trybie ciągłym przez 5 dni w tygodniu przez cały rok wg harmonogramu. Dzieci na zajęcia do OWI były przywożone przez rodziców/opiekunów. W trakcie 12 miesięcy realizacji projektu było łącznie 103 BO, co uwzględniono w sprawozdaniu. Rozbieżność w liczbach wynikała z faktu, iż beneficjenci z różnych przyczyn losowych rezygnowali z projektu (13 BO - 14% ogółu) w okresie 31.08.2017 - 31.01.2018. Na zwolnione miejsce następnego dnia przyjmowano nowego beneficjenta z listy rezerwowej²¹.

Łączna liczba godzin wsparcia zaplanowana we wniosku o dofinansowanie wynosiła – 5940 natomiast wsparcia udzielonego - stan faktyczny – 6025,5. Większa liczba godzin wsparcia została zrealizowana bez zwiększenia wskaźnika nakładu. Konstrukcja Ewidencji Godzin Wsparcia (EGW) w ramach tego konkursu nie umożliwiała Zleceniobiorcy wprowadzania zastępstw. Wskaźnik produktu planowany 66 godz./1 osobę, osiągnięty 58,5 godz./1 osobę. Wskaźnik faktycznie osiągnięty jest niższy niż zaplanowany we wniosku o dofinansowanie. Wynika z faktu, że w rezultacie w projekcie uczestniczyły w sumie 103 osoby.

(akta kontroli str. 2323-2353, 2357-2366, 2450-2649, 2681-2686, 4026)

W projekcie IV – Liczba zaplanowanych beneficjentów korzystających z form wsparcia w tym zadaniu to 110 osób. W trakcie 12 miesięcy realizacji projektu liczba BO wzrosła do 136 (o 23,6%), wynikało to z faktu rezygnacji z uczestnictwa w projekcie 26 osób a na ich miejsce przyjęto 26 nowych BO.

Łączna liczba godzin wsparcia zaplanowana we wniosku o dofinansowanie wynosiła – 8589,9 natomiast wsparcia udzielonego - stan faktyczny – 9415.

Wskaźnik produktu planowany 4,11 godz./1 osobę, osiągnięty 4,44 godz./1 osobę.

Liczba godzin wsparcia udzielonego wyższa niż zaplanowana we wniosku o dofinansowanie wynikała ze zrealizowanej większej liczby zajęć dla uczestników projektu. Większa liczba godzin wsparcia została zrealizowana bez zwiększenia wskaźnika nakładu.

(akta kontroli str. 3154-3163, 3171, 3174-3216, 4026)

W projekcie V – ze względu na specyfikę projektu wydawniczego nie jest możliwe podanie liczby uczestników, za jego uczestników należy uznać czytelników czasopisma, broszur i książek. Wszystkie planowane publikacje zostały wydane i rozdystrybuowane. Umieszczono je także na stronie internetowej Stowarzyszenia w formacie PDF. Kola terenowe PSONI przekazywały informacje, że wydawany kwartalnik jest chętnie czytany przez członków PSONI, rodziców i opiekunów oraz same osoby z niepełnosprawnością.

²⁰ Celem projektu CDZ III było zatrudnienie, co najmniej 44 osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy przez okres minimum 6 miesięcy oraz wsparcie w utrzymaniu wysokiej motywacji i jakości wykonywanej pracy u osób już zatrudnionych poprzez wykorzystanie metody zatrudnienia wspomaganego, a także podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych u wszystkich beneficjentów projektu.

²¹ Na dzień 23.07.2019 r. na liście rezerwowych do projektu 4/2017 było 95 dzieci.

Broszury wydawane w tekście łatwym do czytania przeznaczone przede wszystkim dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz innych mających trudności z czytaniem, cieszą się ogromnym zainteresowaniem służyć, jako materiał edukacyjny i dydaktyczny w placówkach dziennego pobytu PSONI.

Drugi wskaźnik produktu - suma iloczynów liczby arkuszy wydawniczych oraz liczby egzemplarzy – planowane 139 700; – zrealizowane 139 700.

(akta kontroli str. 3710-3711, 4026)

Zaplanowane w projektach zadania zostały zrealizowane. W trakcie ich realizacji, w związku z odejściem części beneficjentów²² (17 osób w projekcie I, 12 osób w projekcie II, 13 osób w projekcie III i 26 osób w projekcie IV), każdorazowo w miejsce rezygnujących przyjmowano nowe osoby, przekazując na ich rzecz niewykorzystane godziny rehabilitacji. O zmianach tych informowano PFRON oraz zamieszczano dane w sprawozdaniach końcowych. Osób, które zrezygnowały z udziału w projekcie nie wliczano do wskaźnika rezultatu.

Z beneficjentami projektu I oraz II przy zaangażowaniu zawierano kontrakty (I etap), następnie po kompleksowej diagnozie beneficjentom opracowywano IPD oraz profil zawodowy. Beneficjentom projektu III i IV opracowywano IPD dostosowany indywidualnie a poprzez realizację wyznaczonych w nich działań, dążono do osiągnięcia zakładanych w projektach efektów, które corocznie były poddawane ewaluacji i oceniane. Zajęcia we wszystkich projektach prowadzone były przez specjalistów merytorycznych z odpowiednimi kwalifikacjami. Zakładane cele, wyrażone wskaźnikami nakładu, produktu i rezultatu, zostały osiągnięte, a jakość efektów potwierdzana przez personel merytoryczny obejmowała postępy osiągnięte przez beneficjentów, związane w szczególności z utrzymaniem zatrudnienia oraz poprawą ruchomości i samodzielności.

Dane te były zgodne z danymi w załącznikach do umów na realizację projektów, sprawozdaniach z realizacji umów oraz możliwe do zweryfikowania w oparciu o rejestr beneficjentów prowadzony przez PSONI w EGW. Nie stwierdzono, aby w poszczególnych projektach beneficjentami końcowymi były te same osoby.

(akta kontroli str. 938-976, 1809-1960, 2472-2594, 2973-2974, 2986-3108, 3135-3162)

PSONI publikowało na stronie internetowej²³ informacje o projektach, zgodnie z § 12 ust. 4 lub § 13 ust. 4 umów. Działania informacyjne i promocyjne kierowane do osób i rodzin z osobami z niepełnosprawnościami, informujące o finansowaniu projektu były prowadzone prawidłowo i rzetelnie. Zawierały informacje o współfinansowaniu projektów ze środków PFRON. W tym zakresie nie stwierdzono uchybień.

Jednak publikacja na stronie internetowej²⁴ dotycząca realizacji projektu I nie zawierała harmonogramu działań wynikającego z § 13 ust. 4 pkt 5 umowy. Wprawdzie był w Centrach Dzwoni obowiązujący Regulamin udzielania form wsparcia beneficjentów ostatecznych wraz z zał. Nr 2 przedstawiający harmonogram form wsparcia, ale nie został opublikowany na stronie internetowej PSONI.

(akta kontroli str.359-440)

1.3. Wskaźniki ewaluacji w skontrolowanych projektach przedstawiały się następująco:

W wyniku realizacji projektów przez PSONI zakładane wskaźniki rezultatu²⁵ zostały osiągnięte na poziomie zaplanowanym lub wyższym. W tym: w projekcie I i II wskaźniki rezultatu (I i II) były wyższe niż zakładane, a w projekcie III na poziomie planu, w projekcie IV wskaźniki rezultatu będą znane na zakończenie III okresu finansowania (31.03.2021) natomiast w projekcie V zrealizowano na takim samym poziomie jak zakładano.

²² Odejścia beneficjentów z udziału w projekcie wynikały z powodu pogarszającego się stanu zdrowia, trudnej sytuacji życiowej lub rezygnacji na własną prośbę.

²³ <https://psoni.org.pl/portfolio/centrum-doradztwa-zawodowego-i-wspierania-osob-niepelnosprawnych-intelektualnie-centrum-dzwoni-ii/>; <https://psoni.org.pl/portfolio/ku-samodzielnosci-i-niezaleznosci/>;

²⁴ Patrz przypis 23.

²⁵ Powyższe ustalone w oparciu o sprawozdania końcowe ostateczne z realizacji projektu: z dnia 29.10.2018 r. (projekt I), z dnia 30.04.2019 r. (projekt II), z dnia 11.04.2019 r., z dnia 30.04.2018 r. (projekt III), 25.06.2019 r. (projekt IV) oraz z 20.10.2017 r. (projekt V).

projekt I²⁶

- Wskaźnik nakładu I - wartość zaplanowana (wz) 45,84 – wartość wskaźnika faktycznie osiągnięta (wo) 44,23; II - (wz) 20 409,21 - (wo) 10 779,81.
- Wskaźnik produktu: – (wz) 159, – (wo) 158,42.
- Wskaźnik rezultatu: I – (wz) 50, – (wo) 88; II – (wz) 35, – (wo) 55.

(akta kontroli str.606)

projekt II

Wskaźnik nakładu: I (wz) 39,4, (wo) 38,71; II – (wz) 21 865,85, - (wo) 15 944,02.

Wskaźnik produktu: – (wz) 150,93, – (wo) 151,04²⁷.

Wskaźnik rezultatu: I – (wz) 97, – (wo) 132²⁸; II – (wz) 110, – (wo) 225²⁹.

(akta kontroli str. 1507-1508)

projekt III³⁰ (II okres finansowania)

Wskaźnik nakładu: - (wz) 45,39; – (wo) 44,30.

Wskaźnik produktu: – (wz) 66,00; – (wo) 58,50.

Wskaźnik rezultatu: – (wz) 81,00; – (wo) 81,00.

W I okresie finansowania wskaźnik nakładu zaplanowany 46,21 – faktycznie osiągnięty na poziomie 46,20, wskaźnik produktu zaplanowany 66,00 – faktycznie osiągnięty 56,63. W pierwszym okresie realizacji projektu wskaźnik rezultatu został określony jako „0”. Kompetencje i umiejętności określone w IPD dla danego BO zaplanowano do osiągnięcia w końcowym etapie projektu, tj. koniec II okresu finansowania. W trakcie realizacji I okresu projektu (12 miesięcy) było łącznie 104 beneficjentów (w tym 14 zastępujących), zaplanowano 90.

W II okresie finansowania liczba beneficjentów korzystających z form wsparcia wyższa od zaplanowanej (o 14%) spowodowała zmniejszenie wskaźnika produktu od zaplanowanego 66,00 do wartości faktycznie osiągniętego 58,50 oraz wartości wskaźnika nakładu z zaplanowanej we wniosku stanowiącym załącznik do umowy wynoszącej 45,39, do wartości faktycznie osiągniętej 44,30. Jedynie wskaźnik rezultatu zaplanowano 81,00 i taki osiągnięto.

(akta kontroli str. 2203, 2362,)

projekt IV

Wskaźnik nakładu: - (wz) 53,80; – (wo) 65,18.

Wskaźnik produktu: – (wz) 4,11; – (wo) 52,38.

Wskaźnik rezultatu: – (wz) 1787; – (wo) 0.

²⁶ Wskaźniki dotyczą projektów I i II. Wskaźnik I: iloraz kwoty dofinansowania oraz liczby godzin wsparcia udzielonego, II: iloraz kwoty dofinansowania oraz liczby beneficjentów ostatecznych projektu, którzy zostaną zatrudnieni w wyniku realizacji projektu. Wskaźnik: średnia liczba godzin wsparcia udzielonego jednemu beneficjentowi ostatecznemu projektu. Wskaźnik I: liczba beneficjentów ostatecznych projektu, którzy zostaną zatrudnieni w wyniku realizacji projektu; Wskaźnik II: liczba beneficjentów ostatecznych projektu, którzy utrzymali zatrudnienie przez okres, co najmniej 6 miesięcy od daty uzyskania zatrudnienia.

²⁷ Wyższy wskaźnik produktu wynikał z większej liczby beneficjentów objętych pomocą.

²⁸ 132 osoby podjęły zatrudnienie na otwartym rynku pracy. W tej grupie były osoby, które zostały zrekrutowane do projektu, jako nieaktywne zawodowo, a także takie, które miały status zatrudnionych, natomiast w trakcie realizacji I okresu zatrudnienia utraciły zatrudnienie i podjęły je ponownie. Do wartości pierwszego wskaźnika rezultatu wliczone zostały również osoby, które na dzień rekrutacji do projektu pozostawały w zatrudnieniu, dotyczyło to osób zatrudnionych z wykorzystaniem metody zatrudnienia wspomaganego, w przypadku, których proces wspomaganie w miejscu pracy nie został zakończony. Na dzień zakończenia realizacji projektu zatrudnienie tych osób zostało utrzymane, osoby te osiągnęły cele zaplanowane w IPD i zakończyły udział w projekcie.

²⁹ Zleceniobiorca zaplanował wskaźnik na poziomie 110 osób, natomiast w I okresie sprawozdawczym 225 osób utrzymało zatrudnienie przez okres, co najmniej 6 miesięcy od daty uzyskania zatrudnienia na otwartym rynku pracy i zostało wskazanych do wskaźnika. Zgodnie z Regulaminem składania, rozpatrywania i realizacji projektów – kierunek pomocy 1 część III pkt 6 wliczone zostały również osoby, które na dzień rekrutacji do projektu pozostawały w zatrudnieniu, dotyczyło to osób zatrudnionych z wykorzystaniem metody zatrudnienia wspomaganego, w przypadku, których proces wspomaganie w miejscu pracy nie został zakończony.

³⁰ Wskaźniki dotyczą projektu III i IV. Wskaźnik nakładu: iloraz kwoty dofinansowania oraz liczby godzin wsparcia udzielonego. Wskaźnik produktu: średnia liczba godzin wsparcia udzielonego jednemu beneficjentowi ostatecznemu projektu. Wskaźnik rezultatu: liczba beneficjentów ostatecznych projektu, którzy rozwinęli kompetencje lub nabyli umiejętności określone dla nich indywidualnie, jako cel działań rehabilitacyjnych w IPD.

We wniosku wskazano, że BO projektu będą stopniowo nabywali lub rozwijali poszczególne umiejętności w zakresie samodzielności, w zależności od swoich możliwości na każdym etapie finansowania projektu (zarówno w I jak i w II i w III roku projektu), dlatego w I roku finansowania zaplanowany wskaźnik rezultatu tej grupy został określony jako „0”. Wskaźnikiem rezultatu dorosłych niepełnosprawnych będzie liczba 1782 BO (wskazany we wniosku), u których nastąpi wzrost ich samodzielności poprzez uzyskanie porady, która rozwiąże problem z którym osoba się boryka. Bowiern przyjęto, że 90% osób dorosłych korzystających z porad osiągnie zamierzony rezultat tzn., że dzięki uzyskanej poradzce BO doprowadzi swoją sprawę do satysfakcjonującego zakończenia.

(akta kontroli str. 2920-2922)

projekt V

Ze względu na specyfikę projektu wydawniczego nie jest możliwe podanie liczby uczestników, za jego uczestników należy uznać czytelników czasopisma, broszur i książek. Wszystkie planowane publikacje zostały wydane i rozdystrybuowane. Koła terenowe PSONI przekazywały informacje, że wydawany kwartalnik jest chętnie czytany przez członków PSONI, rodziców i opiekunów oraz same osoby z niepełnosprawnością. Broszury wydawane w tekście łatwym do czytania przeznaczone przede wszystkim dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz innych mających trudności z czytaniem cieszą się ogromnym zainteresowaniem i służą, jako materiał edukacyjny i dydaktyczny w placówkach dziennego pobytu PSONI.

(akta kontroli str.)

Sprawozdania z realizacji projektów składano w terminie. Dane przedstawione w sprawozdaniach pokrywały się z danymi prezentowanymi w innych dokumentach z realizacji projektu. Sprawozdania końcowe z realizacji projektów zostały zaakceptowane przez PFRON.

(akta kontroli str. 441-610, 1500-1600, 2358-2407, 2926-2944, 2954-2965, 3706-3729)

We wnioskach o zlecenie realizacji zadań przez PFRON³¹ Stowarzyszenie wskazało, że:

Do projektu I oraz II będą to osoby z niepełnosprawnościami o szczególnych trudnościach w znalezieniu i utrzymaniu pracy, które bez kompleksowego wsparcia w ramach zatrudnienia wspomaganego nie miałyby szans na podjęcie i utrzymanie zatrudnienia, a jednocześnie będą w wieku produkcyjnym (18-64 lata), w tym szczególnie: osoby z niepełnosprawnością intelektualną; osoby z długotrwałą, chroniczną niepełnosprawnością o charakterze psychicznym; osoby z całościowymi zaburzeniami rozwoju, osoby ze sprzężeniami (w tym m.in. osoby z mózgowym porażeniem dziecięcym), które charakteryzują się niskim poziomem wykształcenia lub jego brakiem oraz brakiem doświadczenia zawodowego, co dodatkowo wpływa na ich niską konkurencyjność na rynku pracy.

Rekrutacja do projektu I i II była prowadzona zgodnie z założeniami projektu oraz Regulaminu rekrutacji Beneficjentów³² na terenie siedmiu województw³³ przez Centra DZWONI zlokalizowane w: Warszawie, Bytomiu, Zgierzu, Jarosławiu, Gdańsku, Ostródzie i Białymstoku. Informacja o projekcie dostępna była na stronach internetowych tych Centrów, a także na stronie internetowej PSONI³⁴. Informację o projekcie udostępniano również w instytucjach, urzędach świadczących usługi dla osób niepełnosprawnych i na ich rzecz, w szkołach przysposobienia do pracy, szkołach specjalnych, środowiskowych domach samopomocy, domach pomocy społecznej, ośrodkach dziennego pobytu, itp. zlokalizowanych na terenie 7 województw, w których był realizowany projekt. Specjaliści merytoryczni zatrudnieni w miejscach realizacji działań projektowych prowadzili działania informacyjno-promocyjne mające na celu dotarcie z informacją do jak największej grupy

³¹ Stanowiących załączniki do umów i aneksów opisywanych pkt. 1.1 wystąpienia pokontrolnego.

³² Regulamin rekrutacji Beneficjentów/Beneficjentek Ostatecznych projektu „Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelaktualnie – Centrum DZWONI II” realizowanego przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelaktualną w ramach zadania „Gotowi do pracy - włączenie osób niepełnosprawnych w rynek pracy” (konkurs o zlecenie realizacji zadań w formie wsparcia nr 1/2016 na podstawie art. 36 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).

³³ Projekt miał charakter ogólnopolski, realizowany był na terenie 7 województw (mazowieckie, łódzkie, śląskie, pomorskie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie, podlaskie).

³⁴ W odpowiednich zakładkach dotyczących projektu (www.psoni.org.pl) oraz www.centrumdzwoni.pl).

odbiorców oraz na bieżąco dystrybuowali materiały informacyjne o projekcie. Kompletne i poprawne zgłoszenia (według deklaracji i formularza zgłoszeniowego) rejestrowane były w odpowiednich zakładkach Ewidencji Godzin Wsparcia.

(akta kontroli str. 263-328, 333-358)

Zgodnie z Regulaminem rekrutacji beneficjentów do udziału w projekcie I zaangażowano 155 osób niepełnosprawnych, poprzez zawieranie z nimi kontraktu, w tym 114 osób nieaktywnych zawodowo oraz 41 osób, które przystąpiły do projektu, jako osoby zatrudnione, u których proces wspomagania w miejscu pracy nie został zakończony. Osobom tym udzielano wsparcia zgodnie z Regulaminem³⁵. Wszelkie bezpośrednie formy wsparcia udzielane beneficjentom były realizowane poprzez zespoły merytoryczne siedmiu Centrów DZWONI. W trakcie realizacji projektu 17 osób (11%) zrezygnowało z udziału w projekcie, w ich miejsce zaangażowano 16 innych osób zastępujących.

(akta kontroli str. 359-429, 598-610,)

Do udziału w projekcie II zrekrutowano 379 osób (planowano 360), w grupie tej było 129 osób, które przystąpiły do projektu, jako nieaktywni zawodowo, bezrobotni lub poszukujący pracy niezatrudnieni oraz 250 osób, które przystąpiły do projektu, jako osoby zatrudnione i proces ich wspomagania w miejscu pracy nie został zakończony.

Celem projektu II było zatrudnienie, co najmniej 44 osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy przez okres minimum 6 miesięcy oraz wsparcie w utrzymaniu wysokiej motywacji i jakości wykonywanej pracy u osób już zatrudnionych poprzez wykorzystanie metody zatrudnienia wspomaganego, a także podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych u wszystkich beneficjentów projektu. Cel projektu został zrealizowany na wyższym poziomie od zakładanego, gdyż przy wsparciu interdyscyplinarnych zespołów merytorycznych 72 osoby (55,8%) z niepełnosprawnością podjęły zatrudnienie na otwartym rynku pracy. W tej grupie 63 osoby podjęły zatrudnienie w formie umowy o pracę, z czego 12 osób utraciło zatrudnienie, 3 osoby podjęły pracę, ale 1 z nich straciła pracę ponownie. Pozostałe 9 osób podjęło zatrudnienie w formie umowy cywilnoprawnej, z tego 6 osób utraciło zatrudnienie, 2 osoby podjęły ponowne zatrudnienie w formie umowy o pracę 2 kolejne osoby początkowo zatrudnione na podstawie umowy cywilnoprawnej zmieniły je na umowę o pracę i przejście to było płynne.

(akta kontroli str. 1797-1851,)

W sprawozdaniach końcowych z realizacji projektów I i II wskazano, że podjęte działania wobec osób z niepełnosprawnościami przyczyniły się do wzrostu ich kompetencji społeczno-zawodowych, co miało bezpośredni wpływ na realizację zaplanowanego celu projektów, który osiągnięto na wyższym poziomie niż zakładano. Osoby z niepełnosprawnościami uczestniczące w projektach podniosły swoje kompetencje społeczne i zawodowe m.in. w obszarze relacji międzyludzkich, radzenia ze stresem, podejmowania decyzji, korzystania ze środków transportu, nabywania innych umiejętności.

(akta kontroli str. 605, 2238-2266, 2920-2921, 3667-3691)

Do udziału w projekcie III i IV rekrutacja beneficjentów odbywała się spośród osób z niepełnosprawnością, które znajdowały się pod opieką OWI i OREW, co było zgodne z wnioskiem o dofinansowanie. W ramach projektu III i IV beneficjentom udzielane było wsparcie w formie indywidualnych treningów umiejętności oraz grupowych treningów umiejętności społecznych, zgodnie z opracowanym dla każdego Beneficjenta Indywidualnym Planem Działania, a także z wykorzystaniem różnorodnych metod usprawniania i specjalistycznego sprzętu. Analiza wybranych 25 IPD wykazała, że są to dokumenty zawierające faktyczne plany różnym stopniem niepełnosprawności. Sporządzanie IPD i ocenę jego realizacji powierzano działaniom, dostosowane do indywidualnych potrzeb osób biorących udział w projekcie z specjalistom w tym zakresie, m.in. pedagoga, logopedy, rehabilitanta. Każdy IPD zawierał rozpoznanie określające

³⁵ Regulamin udzielania form wsparcia Beneficjentom/Beneficjentkom Ostatecznym projektu „Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelaktualnie – Centrum DZWONI II” realizowanego przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelaktualną w ramach zadania „Gotowi do pracy - włączenie osób niepełnosprawnych w rynek pracy” (konkurs o zlecenie realizacji zdań w formie wsparcia nr 1/2016 na podstawie art. 36 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

niepełnosprawność, mobilność i wydolność fizyczną, umiejętności poznawcze, umiejętności społeczne, sposób kontroli i wyrażania emocji. Taka diagnoza pozwalała na określenie głównego celu terapii, celów szczegółowych i formy wsparcia w zależności od rozpoznania. Każdy z BO podczas udziału w projekcie był poddawany w pierwszym miesiącu ocenie umiejętności społecznych i ocenie porozumiewania się oraz w okresach ok. 6-miesięcznych ewaluacji, co było udokumentowane na specjalnie przygotowanych do tego celu drukach z podpisem przez specjalistów. Ocena funkcjonalna była przeprowadzana nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy z wykorzystaniem skal rozwojowych lub inwentarzy umiejętności.

(akta kontroli str. 2450-2471, 2809, 2966-2972, 2975-3108, 3109-3134)

Indywidualne treningi umiejętności oraz grupowe treningi umiejętności społecznych prowadzone były przez trenerów umiejętności, specjalistów posiadających odpowiednie przygotowanie zawodowe z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu niezbędnego do rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Zaplanowane działania zostały zrealizowane zgodnie z harmonogramem. Kartę treningów umiejętności BO raz na miesiąc podpisywali rodzice/opiekunowie dziecka.

(akta kontroli str. 605, 2920-2921, 2595-2649, 3135-3162)

W projekcie III wsparciem objęto 90 beneficjentów zgodnie z wnioskiem. Wsparcie dzieci z niepełnosprawnością i ich rodzin prowadzone było w trybie ciągłym przez 5 dni w tygodniu przez cały rok wg harmonogramu. Dzieci na zajęcia do OWI były przywożone przez rodziców/opiekunów. W trakcie 12 miesięcy realizacji projektu było łącznie 103 BO, co uwzględniono w sprawozdaniu. Rozbieżność w liczbach wynikała z faktu rezygnacji z udziału w projekcie 13 BO (14% ogółu). Na zwolnione miejsce następnego dnia przyjmowano nowego beneficjenta z listy rezerwowej³⁶.

Beneficjentami ostatecznymi zadania 1 projektu IV były osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, w wieku od ok. 18 miesięcy do 17 r. z niepełnosprawnością intelektualną, z zaburzeniami w zakresie komunikowania się (m.in. osoby z autyzmem i zespołem Aspergera, SLI³⁷, z obniżoną sprawnością ruchową, z niepełnosprawnością sprzężoną.

Liczba zaplanowanych beneficjentów korzystających z form wsparcia w tym zadaniu to 110 osób. W trakcie 12 miesięcy realizacji projektu liczba BO wzrosła do 136 (o 23,6%), z powodu rezygnacji z uczestnictwa w projekcie 26 osób, a na ich miejsce przyjęto 26 nowych BO.

Analiza kart beneficjentów wykazała, że wszyscy beneficjenci przedstawili PSONI aktualne orzeczenia o niepełnosprawności.

(akta kontroli str. 2450-2649)

W ramach tego projektu odrębnym działaniem realizowane było (zadanie 4) prowadzenie poradnictwa prawnego, pedagogiczno-psychologicznego, społeczno-obywatelskiego oraz udzielania informacji osobom z niepełnosprawnościami i ich otoczeniu przez Ogólnopolskie Centrum Porad³⁸ (OCP lub Centrum) w Biurze Zarządu Głównego PSONI w Warszawie.

Na stronie internetowej Stowarzyszenia było ogłoszenie informujące o realizacji projektu „Ku samodzielności i niezależności” oraz udzielanym w ramach projektu finansowanego przez PFRON poradnictwie o treści: „Zapraszamy osoby z niepełnosprawnością intelektualną oraz osoby z ich otoczenia – rodziców, rodzeństwo, przyjaciół, terapeutów – do korzystania z usług pracowników Ogólnopolskiego Centrum Porad”. Zamieszczono też informację, że „Centrum znajduje się w siedzibie Biura Zarządu Głównego PSONI w Warszawie, ul. Głogowa 2b. Porad udzielają: prawnik, pedagog specjalny, psycholog oraz specjalista do spraw socjalno-bytowych”.

³⁶ Na dzień 23.07.2019 r. na liście rezerwowych do projektu 4/2017 było 95 dzieci.

³⁷ Ang. Specific language impairment - specyficzne zaburzenie języka.

³⁸ Biuro Zarządu Głównego Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w 2014 roku w ramach projektu „Ogólnopolskie Centrum Porad” stworzyło możliwość udzielania profesjonalnych, kompleksowych porad i wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich najbliższego otoczenia.

Porady można było uzyskać zarówno osobiście w siedzibie Centrum w Warszawie, jak również telefonicznie oraz przez pocztę elektroniczną i tradycyjną. W I okresie finansowania projektu w OCP udzielono łącznie 1985 porad.

Ewidencję godzin wsparcia w OCP prowadzono zgodnie z formularzem „Rejestracji godzin wsparcia” (plik MS Excel) przekazanym do PSONI z PFRON. Obejmuje on dane personelu udzielającego porad i jego czas pracy.

(akta kontroli str. 2776-2817, 2885-2889, 2907-2912)

We wnioskach z ewaluacji i IPD oraz sprawozdań z realizacji projektów III i IV PSONI wskazało, że oddziaływanie projektów w 2 kierunku pomocy na osiągnięcie spodziewanego celu było zróżnicowane, gdyż w zależności od stanu niepełnosprawności dziecka, jego potrzeb, możliwości oraz ograniczeń indywidualnych udzielane wsparcie przyniosło różne efekty. Proces rehabilitacji obejmował przeprowadzanie wielospecjalistycznej oceny potrzeb oraz możliwości dziecka niepełnosprawnego, zaplanowanie indywidualnego programu rehabilitacji oraz prowadzenie indywidualnych i grupowych treningów umiejętności ukierunkowanych na dziecko niepełnosprawne jak i na jego najbliższe otoczenie (rodziców, rówieśników, środowisko lokalne). Proces rehabilitacji tych osób m.in. umożliwiał wyeliminowanie zaburzeń i dalszy normalny rozwój, zapobiegał utrwalaniu się niepełnosprawności i umożliwiał dalszy względnie prawidłowy rozwój z koniecznością niewielkiej pomocy terapeutycznej u dzieci, u których niepełnosprawność jest nieodwracalna umożliwiał uruchamiać wszystkie potencjalne rezerwy procesu rozwojowego, przez co ich ogólny stan zdrowia i funkcjonowanie osobiste i społeczne ulegało poprawie.

U Beneficjentów korzystających z bezpłatnych usług informacyjnych i poradniczych w OCP stwierdzono wzrost niezależności w różnych obszarach życia. Specjalistyczne porady pozwoliły im wzmocnić poczucie własnej wartości, rozbudzić motywację do działania i podejmowania aktywności społecznej i zawodowej. W wyniku korzystania z dostępnych usług poradnictwa mogła nastąpić zmiana postaw osób niepełnosprawnych z bezradnej, pasywnej na bardziej aktywną, w efekcie miały szansę stać się bardziej otwarte, podwyższy się ich poziom satysfakcji życiowej, możliwości podejmowania decyzji, zaradności osobistej.

(akta kontroli str. 2454-2649, 2986-3162)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość:

Na stronie internetowej PSONI, wbrew obowiązкови wynikającemu z § 13 ust. 4 pkt 5 zawartej z PFRON umowy nr ZZB/000402/BF/D z dnia 29 grudnia 2016 r do realizacji projektu I, nie opublikowano wymaganej informacji o harmonogramie poszczególnych działań dotyczących form wsparcia podczas realizacji projektu.

Ocena cząstkowa

Mimo stwierdzonej nieprawidłowości NIK ocenia, że PSONI prawidłowo wykonało zadania zlecone przez PFRON i uzyskało efekty przewidziane w pięciu skontrolowanych umowach.

2. Przestrzeganie zasad wykorzystania środków

Stowarzyszenie posiadało dokumentację opisującą zasady (politykę) rachunkowości w dokumencie – Polityka rachunkowości³⁹.

Stowarzyszenie dla potrzeb realizowanych projektów prowadziło wyodrębnioną ewidencję księgową i wyodrębnioną ewidencję analityczną w zespole kont 500⁴⁰. Spełniono też warunek określony w § 4 ust. 1 umów z PFRON, tj. prowadzono wyodrębnioną dokumentację finansowo-księgową i ewidencję księgową w zakresie zdarzeń dotyczących realizacji projektów, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Księgi rachunkowe, dowody księgowo oraz dokumenty równoważne wartości dowodowej były zgodne ze stanem rzeczywistym i zasadami realizacji projektu. Wydatki były zgodne z postanowieniami umowy dotyczącymi przedsięwzięcia, w szczególności

³⁹ Polityka rachunkowości obejmowała: wykaz kont syntetycznych (księgi głównej), zasady ewidencji księgowej operacji gospodarczych na kontach syntetycznych (księgi głównej), zasady wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania i rozliczania wyniku finansowego, zasady prowadzenia ewidencji analitycznej na kontach ksiąg pomocniczych.

⁴⁰ Konto wraz z analityką: 544-Ku samodzielności (24 od 01.04.2017-03.2018), 531-Ku samodzielności i niezależności (477 od 01.04.2018), 536-Gotowi do pracy CDZ II (04.2017-03.2018), 540-Samodzielni i skuteczni CDZ III (04.2018-03.2019), 562-Wiedza dla integracji (04.2016-03.2017) – koszty kwalifikowalne; konto 523 – wkład własny finansowy.

z zatwierdzonym zakresem przedmiotowym, harmonogramem i planem finansowym. Zostały prawidłowo sklasyfikowane wg kategorii i źródeł finansowania projektu, zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono. PSONI w okresie objętym kontrolą nie prowadziło działalności odpłatnej, nie rozliczało kosztów ryczałtem, ani też nie było płatnikiem VAT. Koszty związane z realizacją projektów były kosztami kwalifikowalnymi w wartościach brutto, niezbędnymi do realizacji projektów.

(akta kontroli str. 1601-1604, 3844-3981)

Wizyta monitoringowa przeprowadzona w PSONI przez PFRON dotycząca realizacji projektu I w II okresie finansowania, nie wykazała nieprawidłowości ani uchybień przy realizacji projektu.

(akta kontroli str.279-831)

Analiza 51 dowodów księgowych dokumentujących zdarzenia, dotyczące realizacji objętych kontrolą projektów, zaewidencjonowanych w księgach rachunkowych PSONI, dokumentujących wydatki na kwotę łącznie 115.360 zł⁴¹ (w tym: dowody dotyczące usług realizowanych na podstawie umów z osobami fizycznymi, listy płac i ewidencja czasu pracy, porozumienia wolontariackie, umowy o dzieło, faktury VAT) wykazała, że spełniały one wymogi określone w § 4 pkt 3 zawartych umów z PFRON, poza dwoma dowodami opisanymi niżej:

- Zgodnie z art. 21 i 22 ustawy o z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴² dowody księgowe były kompletne i wolne od błędów rachunkowych oraz zawierały wymagane dane, w tym potwierdzenie sprawdzenia i zakwalifikowania dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca i roku oraz dekretację i podpis głównej księgowej.
- Dokumenty księgowe, dokumentujące zdarzenia dotyczące realizacji projektu były opatrzone na odwrocie pieczęcią PSONI oraz zawierały naniesione w sposób trwały następujące opisy: płatne ze środków PFRON lub płatne ze środków stanowiących wkład własny Zleceniobiorcy, nr umowy, tytuł projektu, opis merytoryczny dokumentu, daty i podpisy osób sprawdzających pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, opis finansowania, dekretacja, w przypadku umów zlecenia i umów o dzieło stwierdzenie wykonania prac, datę i podpis Prezes/Dyrektor PSONI.

(akta kontroli str. 755-794, 1766-1796, 2408-2429, 2650-2678, 3217-3302, 3339-3359, 3821-3843)

- Dwie faktury VAT⁴³ z analizowanych 51 dowodów księgowych nie posiadały opisu zawierającego, na co były przeznaczone zakupione środki, co jest niezgodnie z § 4 pkt 3 umowy ZZB/000402/BF/D do projektu I oraz ZZB/000302/BF/D do projektu V, pozostałe wymagane adnotacje na tych fakturach były naniesione prawidłowo.

(akta kontroli str. 783-784,)

Stosownie do § 4 pkt 6 umów z PFRON, wkład pracy wolontariuszy został rozliczony na podstawie porozumień wolontariackich oraz kart pracy wolontariuszy. Analiza kosztów własnych osobowych objętych kontrolą pięciu projektów wykazała, że stawki wynagrodzeń za godzinę pracy wolontariuszy były zgodne z określonymi w umowach z PFRON. Karty pracy wolontariuszy zostały opatrzone klauzulami o treści: „*Wkład własny niefinansowy Zleceniobiorcy wyceniony na kwotę ... zł – dot. umowy nr ..., projektu pn. ...*”.

Nie stwierdzono nieprawidłowości dokumentowania i ujmowania operacji gospodarczych w wyodrębnionej dla danego projektu ewidencji księgowej.

(akta kontroli str. 620-754, 1605-1726, 3314-3338)

2.1. Projekty PSONI były realizowane ze środków określonych w umowach z PFRON:

Kwoty przyznane PSONI na realizację poszczególnych projektów przez PFRON były niższe od wynikających ze złożonych wniosków. Z przyznanych środków PSONI wykorzystano 977 879 zł (95,83%), 2 104 610 zł (99,22%), 266 945 zł (99%), 460 915 zł (99,84%)

⁴¹ W ramach poszczególnych umów zbadano dowody na kwotę: 22 452 zł (na Projekt I), 30 065 zł (na projekt II), 19 833 zł (na Projekt III), 18 906 zł (na projekt IV) i 24 104 zł (na projekt V).

⁴² Dz. U. z 2019 r. poz. 351.

⁴³ Faktura VAT nr FV005292/G z 17.11.2017 r. – zakup materiałów biurowych na kwotę 1 200 zł (projekt I) oraz Faktura VAT nr F/003713/16 z 24.05.2016 r. – zakup papieru ksero na kwotę 392,80 zł (projekt V).

i 370 811 zł (99,84%), a środki niewykorzystane oraz nieuznane w trakcie ich realizacji: 40 046 i 2 535 zł, 16 377 zł, 2 717 zł, 732 zł i 595 zł zostały zwrócone na rachunek PFRON wraz z należnymi odsetkami.

(akta kontroli str. 795-796, 1510, 2679-2680, 2963, 3736-3737)

Najwyższe stawki dla personelu merytorycznego i wolontariuszy w poszczególnych projektach wynosiły odpowiednio 40 zł i 32 zł, wynagrodzenie koordynatora 50 zł.

W poszczególnych projektach przyjęto następujące jednostkowe stawki wynagrodzeń⁴⁴:

- koordynator projektu: odpowiednio 50 zł, 50 zł, 43 zł, 43 zł,
- księgowa projektu: 33 zł, 30 zł, 30,20 zł, 29,50 zł, i 30 zł,
- personel merytoryczny od 27 zł do 40 zł,
- do projektu V – redaktor naczelny 45 zł, sekretarz redakcji – 44 zł, honoraria autorskie wg umowy.

(akta kontroli str. 545-597, 1513-1600, 2396-2407, 2926-2938, 3716)

Całkowite koszty projektu I w obszarze kosztów kwalifikowalnych – 1 094 865 zł, w tym: kwota wydatkowana ze środków własnych 116 986 zł (10,29%, w tym 65 021 zł składki, darowizny od osób fizycznych i prawnych, 1% podatku oraz wkład własny niefinansowy 51 965 zł), kwota przekazana przez PFRON – 1 020 460 zł (89,71%), a kwota środków PFRON faktycznie wykorzystana na realizację projektu – 977 879 zł. Niewykorzystana kwota dofinansowania – 40 046 zł oraz odsetki od tej kwoty 0,18 zł zwrócona (w dniu 20.04.2018 r.) na rachunek bankowy PFRON, kwota nieuznanego dofinansowania – 2 534 zł oraz odsetki od tej kwoty 205,00 zł zwrócone na rachunek PFRON 18.12.2018 r., wobec powyższego dofinansowanie za okres od dnia 01.04.2017 r. do dnia 31.03.2018 r. zostało uznane⁴⁵ za rozliczone. Wydatki z projektu zostały faktycznie poniesione, są zgodne z projektem, wymaganiami zawartymi w umowie oraz zostały uwzględnione w harmonogramie rzeczowo-finansowym i udokumentowane, były wydatkami kwalifikowalnymi.

(akta kontroli str. 161-177, 319, 608-609, 795-796,)

Całkowity koszt projektu II w obszarze kosztów kwalifikowalnych – 2 340 574 zł, w tym: wkład własny 235 963 zł (10,2%, w tym finansowy 118 680 zł składki, darowizny od osób fizycznych i prawnych, 1% podatku oraz wkład własny niefinansowy 117 283 zł), kwota dofinansowania przez PFRON – 2 120 987 zł (89,98%), a kwota środków PFRON faktycznie wykorzystana na realizację projektu – 2 104 610 zł. Niewykorzystana kwota dofinansowania – 16 377 zł oraz odsetki od tej kwoty 1,00 zł zwrócono (w dniu 15.04.2019 r.) na rachunek bankowy PFRON. Wkład własny finansowy w wysokości 118 680 zł został pokryty w całości ze środków własnych PSONI. Wkład własny niefinansowy (osobowy wyceniony na 117 283 zł) został w całości zrealizowany, łączna liczba godzin wolontariatu wyniosła 4 872, co było zgodne z planem. Wydatki z projektu zostały faktycznie poniesione, są zgodne z projektem, wymaganiami zawartymi w umowie oraz zostały uwzględnione w harmonogramie rzeczowo-finansowym i udokumentowane, były wydatkami kwalifikowalnymi.

(akta kontroli str. 1217-1300, 1509-1510, 1756-1765)

Całkowite koszty projektu III w obszarze kosztów kwalifikowalnych – 282 945 zł, w tym: kwota wydatkowana ze środków własnych 16 000 zł (składki, darowizny od osób fizycznych i prawnych, 1% podatku), kwota przekazana przez PFRON – 269 618 zł, a kwota środków PFRON faktycznie wykorzystana na realizację projektu – 266 945 zł. Niewykorzystana kwota dofinansowania – 2 717 zł oraz odsetki od tej kwoty 0,05 zł zwrócona (20.04.2018 r.) na rachunek bankowy PFRON. Wkład własny finansowy w wysokości 16 000 zł został pokryty w całości ze środków własnych PSONI.

Projekt był realizowany zgodnie z wnioskiem i aneksem nr 2 do umowy, a koszty poniesione w ramach jego realizacji były kwalifikowalne. Wydatki z tego Projektu były faktycznie

⁴⁴ Zgodnie z wnioskami o zlecenie realizacji zadań, stawki skalkulowano na podstawie średnich stawek rynkowych zawartych na portalu wynagrodzenia.pl.

⁴⁵ Departament ds. Programów PFRON 21.12.2018 r. poinformował o uznaniu rozliczenia dofinansowania projektu.

poniesione. Realizacja ich i uzyskane efekty związane z projektem były zgodne z wymaganiami zawartymi w umowie oraz zostały uwzględnione w harmonogramie rzeczowo-finansowym, były należycie udokumentowane.

(akta kontroli str. 2112-2128, 2323-2378, 2650-2678)

Całkowity koszt projektu IV w obszarze kosztów kwalifikowalnych – 486 915 zł, w tym: wkład własny 26 000,00 zł (finansowy 15 200,00 zł składki, darowizny od osób fizycznych i prawnych, 1% podatku oraz wkład własny niefinansowy 10 800,00 zł), kwota dofinansowania przez PFRON – 461 647zł, a kwota środków PFRON faktycznie wykorzystana na realizację projektu – 460 915 zł. Niewykorzystana kwota dofinansowania – 732 zł oraz odsetki od tej kwoty 0,12 zł zwrócono (w dniu 15.04.2019 r.) na rachunek bankowy PFRON. Wkład własny finansowy w wysokości 15 200 zł został pokryty w całości ze środków własnych PSONI. Wkład własny niefinansowy (osobowy wyceniony na 10 800 zł) został w całości zrealizowany, łączna liczba godzin wolontariatu wyniosła 360, co było zgodne z planem. Wydatki z projektu zostały faktycznie poniesione, są zgodne z projektem, wymaganiami zawartymi w umowie oraz zostały uwzględnione w harmonogramie rzeczowo-finansowym i udokumentowane, były wydatkami kwalifikowalnymi.

(akta kontroli str. 2776-2829, 2849-2854, 2864-2906, 3314-3338)

Całkowity koszt projektu V w obszarze kosztów kwalifikowalnych – 390 859 zł, w tym: wkład własny niefinansowy 20 048 zł (5,12%), kwota dofinansowania przez PFRON – 371 406 zł, a kwota środków PFRON faktycznie wykorzystana na realizację projektu – 370 792 zł. Niewykorzystana kwota dofinansowania – 595 zł oraz odsetki od tej kwoty 0,11 zł zwrócono na rachunek bankowy PFRON. Wkład własny niefinansowy (osobowy wyceniony na 20 048 zł) został w całości zrealizowany, łączna liczba godzin wolontariatu wyniosła 488, co było zgodne z planem. Wydatki z projektu zostały faktycznie poniesione, są zgodne z projektem, wymaganiami zawartymi w umowie oraz zostały uwzględnione w harmonogramie rzeczowo-finansowym i udokumentowane, były wydatkami kwalifikowalnymi.

(akta kontroli str. 3163-3170, 3476-3494, 3585-3666, 3758-3820)

2.2. Sprawozdania końcowe realizacji projektów za poszczególne okresy finansowania zostały przekazane terminowo. Analiza danych ujętych w sprawozdaniach końcowych wykazała, że podane w nich kwoty były zgodne z zapisami na właściwych kontach analitycznych za okres objęty rozliczeniem. W sprawozdaniach końcowych przedstawionych PFRON wykazano wyłącznie koszty kwalifikowalne, co stwierdzono przy badaniu omawianej wcześniej próby 51 dowodów księgowych.

(akta kontroli str. 441-610, 1498-1600, 2217-2268, 2907-2911, 3667-3691, 3700-3738)

2.3. W ramach pięciu objętych kontrolą projektów nie zlecano realizacji zadań podmiotom zewnętrznym, za wyjątkiem przeprowadzenia audytu projektów. Wszystkie analizowane projekty corocznie były sprawdzane przez audytorów zewnętrznych, których wybierano przestrzegając zasad konkurencyjności, określonych w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności kosztów w ramach art. 36 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Na zapytania ofertowe kierowane do trzech podmiotów przez PSONI odpowiadał jeden podmiot, który proponował realizację zamówień za kwoty od 5.000 do 6.000 zł brutto. Zgodnie z opinią z przeprowadzonych audytów, wszystkie objęte kontrolą projekty zostały realizowane prawidłowo.

(akta kontroli str. 832-844, 1727-1755, 2167-2176, 2269-2285, 2430-2449, 3303-3313, 3739-3757)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na braku opisu zawierającego treść, jakie było przeznaczenie zakupionych towarów i usług lub innego rodzaju opłaconej należności na dwóch fakturach, co jest niezgodnie z § 4 pkt 3 umowy ZZB/000402/BF/D do projektu I oraz ZZB/000302/BF/D do projektu V, pozostałe wymagane adnotacje na tych fakturach były naniesione prawidłowo.

Ocena cząstkowa

Stwierdzona nieprawidłowość nie miała wpływu na ocenę NIK stwierdzającą przestrzeganie przez PSONI zasad wykorzystania środków PFRON objętych kontrolą.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o opisywanie dowodów księgowych z realizacji projektów zgodnie z wymogami określonymi w umowach z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 18 października 2019 r.

Kontroler
Jadwiga Raczyńska
Specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
p.o. Dyrektora
Jacek Szczerbiński

.....
podpis